

Başvuru Numarası : 2025/21
Toplantı Tarihi/Sayısı : 08.04.2025/52
Karar Numarası : 2025/204
Başvuran : R.M.K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1- Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
: 2- Bandırma 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, bulunduğu ceza infaz kurumunda barındırıldığı koğuştta 25/6/2024 tarihinden beri yerde yattığı, koğuştaki diğer mahkumlar ranzada kalırken kendisinin yerde yatmaya mecbur edilmesinin insan onuruyla bağdaşmadığı, başka bir odaya geçmek için yaptığı ilk başvurusunun reddedildiği, sonraki başvurusuna ise hiç cevap verilmediği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. 25/6/2024 tarihinden beri Bandırma 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak kaldığını,

b. Cezasını yerde yatarak çektiğini,

c. ... no.lu koğuştta yakın tanıdıkları olduğunu ve onlarla vardiyalı şekilde yatabileceği için bu koğuştta nakil talebinde bulunduğunu ancak İdare ve Gözlem Kurulunca talebinin kabul edilmediğini,

ç. Daha sonra tekrar koğuş değişikliği talebinde bulunduğunu fakat olumlu veya olumsuz herhangi bir cevap verilmediğini,

d. Odada kalan diğer hükümlülerin yattığı yerden gelip geçerken hapşırıp öksürdüklerini, yerlerin tozlu ve kirli olduğunu,

e. Diğer hükümlüler ranzada yatarken kendisinin yerde yatmasının Anayasanın eşitlik ilkesine ve insan onuruna aykırı olduğunu belirtmiştir.

3. Muhatap Bandırma 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü başvuranın iddia ve taleplerine karşı sunmuş olduğu yazılı cevabında özetle:

a. Kuruma ilk kez gönderilen hükümlü ve tutuklulara mevzuat gereği yatak ve nevresim takımı verildiğini, kullanıma bağlı olarak yıpranan yatak ve nevresimlerin talep halinde yenileri ile değiştirildiğini,

b. Kurumda birden fazla suç grubundan hükümlü ve tutuklu barındırıldığını,

- c. Çok fazla nakil gelmesi sebebiyle Kurumda 1500'ü aşkın hükümlü ve tutuklu bulunduğunu,
 - ç. Kalabalıklaşma sorunu yaşadıklarını, buna rağmen hükümlü ve tutukluların cezalarını daha iyi şartlarda infaz etmeleri için her türlü tedbiri aldıklarını,
 - d. Başvuranın ilk defa 27/5/2023 tarihinde Kuruma geldiğini ve suç grubuna uygun olan ... koğuşunda kaldığını,
 - e. 9/6/2024 tarihinde Açık Ceza İnfaz Kurumuna ayrıldığını,
 - f. Daha sonra hakkında yeni bir mahkeme ilamı geldiğinden, 25/6/2024 tarihinde Kapalı Kuruma iade edilerek suç grubuna uygun olan ... koğuşuna alındığını,
 - g. Başvuranın ... koğuşuna geçme talebinin, suç grubuna uygun olmaması, kalabalıklaşma, mevcut koğuşunun kişilik özellikleri ve suç grubu bakımından en uygun koğuş olması sebebiyle reddedildiğini,
 - ğ. Aynı koğuşta kalan ve birbirini tanıyan hükümlülerin zaman zaman birlikte hareket ederek, diğer hükümlüler üzerinde baskı oluşturdıklarını ve çıkar temin ettiklerini,
 - h. Tüm bu hususlar gözetilmek suretiyle, koğuş değişikliği taleplerinin İdare ve Gözlem Kurulunca değerlendirilerek karar verildiğini, bu konuda takdir yetkisinin İdare ve Gözlem Kurulunda olduğunu,
 - ı. Başvuranın kaldığı ... koğuşunda üst kat yatakhane bölümünün 44,88 metrekare, ortak yaşam alanının 34 metrekare ve havalandırma bahçesinin 34 metrekare büyüklüğünde olduğunu,
 - i. Halihazırda ... koğuşunda 27 hükümlü ve tutuklu kaldığını,
 - j. Mevcut şartlarda yatakhane bölümüne ek ranza yapılamadığı için bazı hükümlü ve tutukluların yerde yatmak zorunda kaldıklarını,
 - k. Bu hususta Kurumun inisiyatifinin bulunmadığını ifade etmiştir.
4. Başvuran, Muhatap Kurumun yazılı görüşüne karşı sunduğu cevabında özetle:
- a. Halen yerde yattığını, ciddi hijyen sorunu yaşadığını,
 - b. 18 Kişilik koğuşta 26 kişi kaldıklarını,
 - c. Bu durumun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine aykırı olduğunu,
 - ç. Hak ihlali sebebiyle maddi ve manevi tazminat talep ettiğini beyan etmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma

sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

11. 13/10/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun "*Hükümlülerin Gözlem ve Sınıflandırılması*" başlıklı 23'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında; "(1-) *Hükümlülerin gözlem ve sınıflandırılması aşağıdaki esaslara göre yapılır:*

a) *Hükümlülerin kişisel özellikleri, bedensel, aklî ve sağlık durumları, suç işlemeden önceki yaşamları, sosyal çevre ve ilişkileri, sanat ve meslek faaliyetleri, ahlâkî eğilimleri, suça bakış açıları, hükümlülük süreleri ve suç türleri belirlenerek, durumlarına uygun infaz kurumlarına ayrılımları ve bunlara göre saptanacak infaz ve iyileştirme rejimi; gözlem, inceleme ve değerlendirme yöntemiyle çalışan gözlem ve sınıflandırma merkezlerinde veya kapalı ceza infaz kurumlarının bu hizmete ayrılan bölümlerinde yapılır. Hükümlüler, işledikleri suç tiplerine, gösterdikleri eğilimlere, tutum ve davranışları nedeniyle sıkı gözetim ve denetim altında bulundurulmaları gerekip gerekmediğine göre yüksek güvenlikli ceza infaz kurumlarına veya normal güvenlikli ceza infaz kurumlarına veya açık ceza infaz kurumlarına gönderilirler.*" hükmü,

"*Hükümlülerin gruplandırılması*" başlıklı 24'üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında: "(1) *Hükümlüler;*

- a) *İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler,*
 - b) *Aklî ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler,*
 - c) *Tehlike hâli taşıyanlar,*
 - d) *Terör suçluları,*
 - e) *Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, gibi gruplara ayrılırlar.*
- (2) *Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar.*

hükmü,

"*Hükümlünün barındırılması ve yatırılması başlıklı*" 63'üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında ise: (1) *Tehlikeli hâli bulunan hükümlü ancak bir veya üç kişilik odalarda, diğer hükümlüler ise kurumun fizikî yapısı, kapasite durumu ve güvenlik gerekleri göz önüne alınarak cezaevi yönetimi tarafından belirlenecek sayıda mahkûmun kalabileceği odalarda barındırılırlar.*

(2) *Her hükümlüye yöresel iklimine uygun nitelikte tek tip yatak ve yeterli sayıda yatak takımı verilir.*" hükmü bulunmaktadır.

12. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "*İdare ve gözlem kurulunun görev ve yetkileri*" başlıklı 28. maddesinin 1. fıkrası şöyledir:

"(1) İdare ve gözlem kurulu aşağıda sayılan işleri yapmakla görevli ve yetkilidir:

a) Hükümlülerin suç türlerini belirleyerek, durumlarına uygun kurumlara ayrılmalarını sağlamak ve bunlara uygun olacak infaz ve iyileştirme rejimini saptamak.

b) Hükümlülerin kurumlara kabullerinden sonra kalacakları odaları belirlemek.

c) Kurumlarda kalmakta olan hükümlüleri gruplandırmak.

ç) Hükümlülerin kalmakta oldukları odaları değiştirmek."

Başvuranın koğuş değişikliği talebinin reddine ilişkin olarak;

13. Başvuran, bulunduğu Kurumun ... no.lu koğuşunda yakın tanıdıkları olduğunu ve onlarla vardiyalı şekilde yatabileceğini, dolayısıyla bu koğuşa geçmek için başvuruda bulunduğunu ancak İdare ve Gözlem Kurulunca talebinin kabul edilmediğini, daha sonra tekrar koğuş değişikliği talebinde bulunduğunu fakat olumlu veya olumsuz herhangi bir cevap verilmediğini, koğuş değişikliği talebinin reddedilmesi nedeniyle mağduriyet yaşadığını iddia etmektedir.

14. Muhatap Kurum İdare ve Gözlem Kurulu'nun 26/7/2024 tarihli ve ... sayılı kararında, "*Kurulca yapılan değerlendirmede; Kurumda kapasitesinin çok üzerinde tutuklu ve hükümlünün barındırıldığı, R.M.K. isimli hükümlünün suç türü, ceza süresi ve kişisel özelliklerine bakıldığında halihazırda kalmakta olduğu koğuşun durumuna en uygun koğuş olması, Kurumda mevcut düzen, disiplin ve güvenlik unsurlarının aksamaması hususları göz önüne alındığında adı geçen koğuş değişikliğinin yapılmasının Kurum güvenliği ve hükümlünün güvenliği açısından risk oluşturma*

15. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 23 ve 24'üncü maddeleriyle Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 28'inci maddesine göre, ilk defa suç işleyenler, mükerrerler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler, aklî ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler, tehlike hâli taşıyanlar, terör suçluları, suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular ve ayrıca yaşları, hükümlülük süresi ve suç türleri itibarıyla gruplandırılmaları öngörülmüş hükümlülerin kurumlara kabullerinden sonra kalacakları odaları belirleme yetki ve görevi İdare ve Gözlem Kurullarına aittir.

16. Başvuranın söz konusu iddiası ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde değerlendirildiğinde; Kurumun fiziki şartları, suç türü, ceza süresi ve kişisel özellikler gibi kriterler gözetilerek İdare Gözlem Kurulunca verilen ret kararında mevzuata aykırı bir yön bulunmadığı gibi, Başvuranın cezaevi şartlarında katlanması gereken sıkıntı ve zorluğu aşmadığı anlaşıldığından, kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

Başvuranın yerde yatmasının hijyen ve sağlık koşullarına uygun olmadığı, insan onuruyla bağdaşmadığı iddialarına ilişkin olarak;

17. Başvuran, 18 kişilik koğuşta 26 kişi kaldıklarını 25/6/2024 tarihinden beri yerde yattığını, bazı hükümlülerin ise ranzada yattığını, bu durumun hem sağlık ve hijyen koşullarına hem de eşitliğe aykırı olduğunu iddia etmiştir.

18. Muhatap Kurumun cevap yazısında, kurumda birden fazla suç grubuna uygun hükümlü/tutuklu barındırıldığı, yoğun talep olmasından dolayı sürekli olarak kuruma hükümlü/tutuklu nakledildiği, bu durumun aşırı

kalabalıklaşmaya sebebiyet verdiği, kurumda 1500' ü aşkın hükümlü/tutuklu bulunduğu, kalabalıklaşmaya rağmen hükümlü/tutukluların cezalarını daha iyi şartlarda infaz etmelerini sağlamak amacıyla her türlü tedbirin alındığı, başvuranın kaldığı ... koğuşunun yatakhane olan üst katının 44,88 metrekare, yaşam alanı olan alt katının 34 metrekare ve havalandırma bahçesinin de 34 metrekare olduğu, halihazırda bu koğuşta 27 tutuklu ve hükümlü kaldığı, koğuşlara ek ranza yapılamadığı için bazı tutuklu ve hükümlülerin yerde yattıkları belirtilmiştir.

19. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumundaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz kurumu görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi [CPT], 2'nci Genel Rapor, Strazburg, 1992 s. 13).

20. Ceza infaz kurumlarında veya ceza infaz kurumlarının belirli bir bölümündeki aşırı kalabalıklaşma, kendi içinde insanlık dışı muameleye veya fiziksel açıdan aşağılayıcı bir duruma sebebiyet verebilir (CPT, 2'nci Genel Rapor,s.13).

21. Avrupa İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezayı Önleme Komitesi (CPT), tek kişilik oda için 6 metrekare, çok kişilik oda için ise mahkûm başına 4 metrekare yaşam alanını standart olarak belirlemiş ve ayrıca bölünmüş tuvalet ve banyo alanı bulunmasını tavsiye etmiştir (CPT, Cezaevlerinde Mahkûm Başına Düşen Yaşam Alanı: CPT Standartları, para. 9, 2015).

22. Anayasa Mahkemesi (AYM), kişisel yaşam alanı büyüklüğünün asgari standardı karşılamaşının her zaman tek başına yeterli olmayacağını, bir mahpus için olan minimum 4 metrekarelik yaşam alanının sağlandığı infaz kurumlarında tutma koşullarının diğer yönlerinin inceleneceğini; açık hava egzersizi, doğal ışığa ve havaya erişim, havalandırma ve ısıtma sistemlerinin yeterliliği konusundaki eksikliklerin bütün olarak değerlendirilmesi sonucunda ihlal kararı verilebileceğini ifade etmiştir (AYM, *Mustafa Kılıç*, B. No: 2019/32057, 20/7/2023, para. 25).

23. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mahpusların çoklu barınmasında yetersiz kişisel alan tahsis edildiği şikâyetlerine yönelik yaklaşımına açıklık getirmiştir. Mahkeme, çoklu barınmada tutuklu başına 3 metrekarelik zemin alanı standardını, Sözleşme'nin 3'üncü maddesi uyarınca ilgili asgari standart olarak teyit etmiştir. Bir tutuklu için mevcut olan kişisel alanın, ceza infaz kurumlarındaki çoklu barınmada 3 metrekarelik zemin alanının altına düşmesi halinde, kişisel alan eksikliğinin 3'üncü maddenin ihlal edildiği yönünde güçlü bir varsayım ortaya çıkaracak ölçüde ciddi olduğunu belirtmiştir (AİHM, *Muršić/Hırvatistan*[BD], B. No: 7334/13, 20/10/2016, para. 136 - 141, para. 101).

24. Somut olayda, başvuranın kaldığı koğuşun yatakhane olan üst katının 44,88 metrekare, yaşam alanı olan alt katının 34 metrekare, havalandırma bahçesinin de 34 metrekare olduğu ve halihazırda bu koğuşta 27 tutuklu ve hükümlü kaldığı dikkate alındığında, kişi başına ortalama yaşam alanının 4,18 metrekare olduğu; buna göre başvuranın sahip olduğu yaşam alanının AYM, AİHM ve CPT tarafından belirlenen asgari ölçünün üzerinde olduğu anlaşılmıştır.

25. Diğer yandan, başvuranın kaldığı koğuşta 18 yatak bulunmasına rağmen 27 mahpusun bulunması nedeniyle başvuranın da aralarında bulunduğu 9 mahpusa ranzada yatma imkanı sunulamadığı anlaşılmakta ise de, bu durumun muhatap ceza infaz kurumundaki genel yoğunluktan kaynaklandığı, başvurana karşı kötü muamele kastıyla hareket edilmediği şeklinde değerlendirilmiştir.

26. Sonuç olarak, başvuranın Kurumun fiziki yapısı ve şartları dolayısı ile İdare ve Gözlem Kurulunca mevzuata uygun olarak alınan karar doğrultusunda koğuşa yerleştirildiği; geçici ve kısa süreli su kesintileri

dışında temizlik, sıhhi gereklilikler, açık havaya ve doğal ışığa erişim, havalandırma vs. konularda genel anlamda bir şikayetin bulunmadığı, başvuranın kendisine verilen yatak takımıyla yerde yatmak zorunda kalmasının mahpusluğun doğal sonucu olan sıkıntı ve zorluğa katlanma düzeyini aşmadığı, cezaevinde tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

8/4/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye